

Justis- og beredskapsdepartementet

lovavdelingen@jd.dep.no

Oslo, 27.01.2017

Høring – endringer i politiregisterloven, arkivloven og straffeprosessloven – sletting i politiets registre med videre

Norsk Arkivråd viser til høring om forslag til endringer i politiregisterloven, arkivloven og straffeprosessloven med videre, og ønsker med dette å delta i høringen.

Norsk Arkivråd er landets største frivillige arkivfaglige organisasjon med ca. 1200 medlemmer. Medlemsmassen vår består både av virksomheter og enkeltmedlemmer fra alle deler av landet, og fra både offentlig og privat sektor.

Justis- og beredskapsdepartementet har i høringsbrev og i samråd med Kulturdepartementet foreslått endringer i arkivloven og politiregisterloven slik at sletting i politiets registre kan avgjøres av Justis- og beredskapsdepartementet i forskrift uten en forutgående arkivfaglig vurdering. Norsk Arkivråd mener at de foreslåtte endringer i arkivloven § 9 vil medføre en svekkelse av kravet om arkivfaglig bevaringsvurdering før vedtak om kassasjon fattes, og en fragmentert tilnærming til kassasjon og konsekvensene det kan ha.

Vi mener høringsforslaget om endringen i arkivlov § 9 og politiregisterloven faktisk er et forsøk på å endre prinsippene om en bevaringsvurdering av en fagmyndighet som i dette tilfellet er Riksarkivaren. I forarbeidene til arkivloven (NOU 1987:35, s.42-43) ble det begrunnet at Riksarkivarens faglige vurderinger skulle ligge til grunn for kassasjonsbeslutninger. Det ble sagt at kravet om unntak måtte være forskriftsfestet og "*...innebærer blant annet at Kultur- og vitenskapsdepartementet ikke har instruksjonsmyndighet overfor Riksarkivaren i en sak som dette*". Utvalget foreslo i tillegg å fjerne kassasjonskrav i annen lovgivning.

I forarbeidet til arkivloven (Ot.prp. nr. 77 (1991-92) s. 15) fremheves det fra en høringsinstans under drøfting av forholdet mellom personregisterlov og arkivlov at "*det er overlagt viktig at kassasjon av arkivsaker vert rekna som eit i første rekkje arkivfagleg spørsmål*". Disse prinsippene er ført videre i personopplysningsloven, slik at arkivlova generelt fortsatt går foran, og at det videre kan treffes enkelte vedtak om sletting.

Arkivloven § 9 er det rettslige utgangspunktet for kassasjonsforbud. Forbudet gjelder alt arkivmateriale som ikke har gyldig kassasjonstillatelse. Norsk Arkivråd ser en tendens til at kassasjonstillatelsene fragmenteres ved at tillatelsene hjemles i egne forskrifter.

En fullstendig arkivfaglig bevaringsvurdering handler om at flere hensyn fra alle interessenter skal vurderes og veies opp mot hverandre. Arkivlovverkets fundament er at kassasjonstillatelser skal bygge på arkivfaglige vurderinger, og dette handler nettopp om kvalitet i beslutningsgrunnlag før kassasjonsvedtak. En endring av arkivlovverket som svekker den arkivfaglige kontrollen med bevarings- og kassasjonsvedtak er derfor et spørsmål som vi mener er prinsipielt, og det bør behandles bredt.

Norsk Arkivråd er enig i at det er svært viktig å ta hensyn til personvern ved utarbeidelse av regelverk for behandlingsregler for opplysninger i politiet. Vi mener likevel dette kan ivaretas på en god måte uten å svekke Riksarkivarens rolle som fagmyndighet for bevarings- og kassasjonsvurderinger. Det er påfallende at det i høringsbrevet ikke begrunnes hvorfor lovendring er nødvendig for å ivareta personvern i de aktuelle sakene.

En prosess med arkivfaglig vurdering er ingen trussel mot godt personvern. Hva som er godt personvern er imidlertid ikke alltid like enkelte å avgjøre. Det er eksempelvis ikke nødvendigvis slik at å bevare arkivmateriale som dokumenterer enkeltpersoners møter med offentlige myndigheter, som politiet, ikke er godt personvern. Tvert i mot finner vi flere eksempler på det motsatte, nemlig at uten langtidslagret dokumentasjon fra offentlige institusjoner er det vanskelig for borgere å få erstatning for myndighetsforsømmelse eller maktovergrep.

I Norge har vi en modell hvor det offentlige har dokumentasjons- og arkivplikt, jf. arkivlova § 6. Norsk Arkivråd stiller derfor spørsmål ved nødvendigheten av å fravike det prinsipielle i at det før sletting av arkivmateriale alltid skal foretas en arkivfaglig bevaringsvurdering som nettopp sikrer at ulike hensyn, herunder personvern, skal synliggjøres og veies mot hverandre.

Vi mener dette temaet er for viktig til at endringen i arkivloven kan gjøres slik som i dette tilfellet. Det fremstilles som en «inkurie-sak», og motargumenter fra Arkivverkets side kommer ikke frem i høringsbrevet. Nederst på side to i høringsnotatet sies det at Riksarkivaren og Kulturdepartementet hadde kritiske merknader til forslagene fra Politiregisterlovutvalget i 2003, og det er henvist til (men ikke lenket) til omtalen av høringsinnspillene i Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) pkt. 14.4. Problemstillingene ovenfor viser at det er behov for en mer omfattende gjennomgang av arkivloven med forskrifter, slik Stortinget også anmodet om i desember 2016. Hvis denne lovendringen gjennomføres kan vi vente at det bli mange slike unntak, økt fare for manglende helhetlig perspektiv i slike spørsmål, og uthuling av Riksarkivarens kjernekompetanse på bevarings- og kassasjonsvurderinger.

Dette aktualiserer også hva arkiv er i en digital verden. Norsk Arkivråd mener det er behov for å gjennomgå prosessen med bevarings- og kassasjonsvurdering for digitalt materiale, og på nytt vurdere hensiktsmessige krav som kan innføres for å sikre en helhetlig tilnærming til dette. En slik vurdering bør inkludere retningslinjer for hvem som bør uttale seg før kassasjonsvedtak fattes (eksempelvis relevante forskningsmiljøer). Også ulike grupper i befolkningen (publikum) kan ha interesse av å uttale seg i enkelte slike saker.

For tiden pågår det en debatt rundt definisjonen av godt personvern; er det å tilintetgjøre informasjonen om den enkelte, eller er det å sikre at den det gjelder kan få innsyn i den lagrede informasjonen på et senere tidspunkt? Bevaring kan gjøres på en måte som sikrer tilgang til og hindrer misbruk av informasjon. Å engasjere befolkningen i slike vurderinger kan bidra til å skape blest, engasjement og refleksjon om hva arkiv er og hvilken funksjon de har i samfunnet.

Opphevelse av straffeprosessloven § 158 annet ledd tredje punktum

Analyseinstitusjonene har et selvstendig ansvar for å dokumentere sin oppgaveutførelse, og det bør derfor foretas en selvstendig arkivfaglig vurdering før kassasjon av DNA-profiler oppbevart ved Folkehelseinstituttet vedtas. En arkivfaglig vurdering vil kunne avdekke om kassasjon av disse profilene hos analyseinstitusjonen har uønskede konsekvenser, for eksempel ved at man i ettertid ikke vil kunne avdekke om det ble gjort feil i analysen som ble gjort.

Vennlig hilsen

Marianne H. Tengs
leder
Norsk Arkivråd